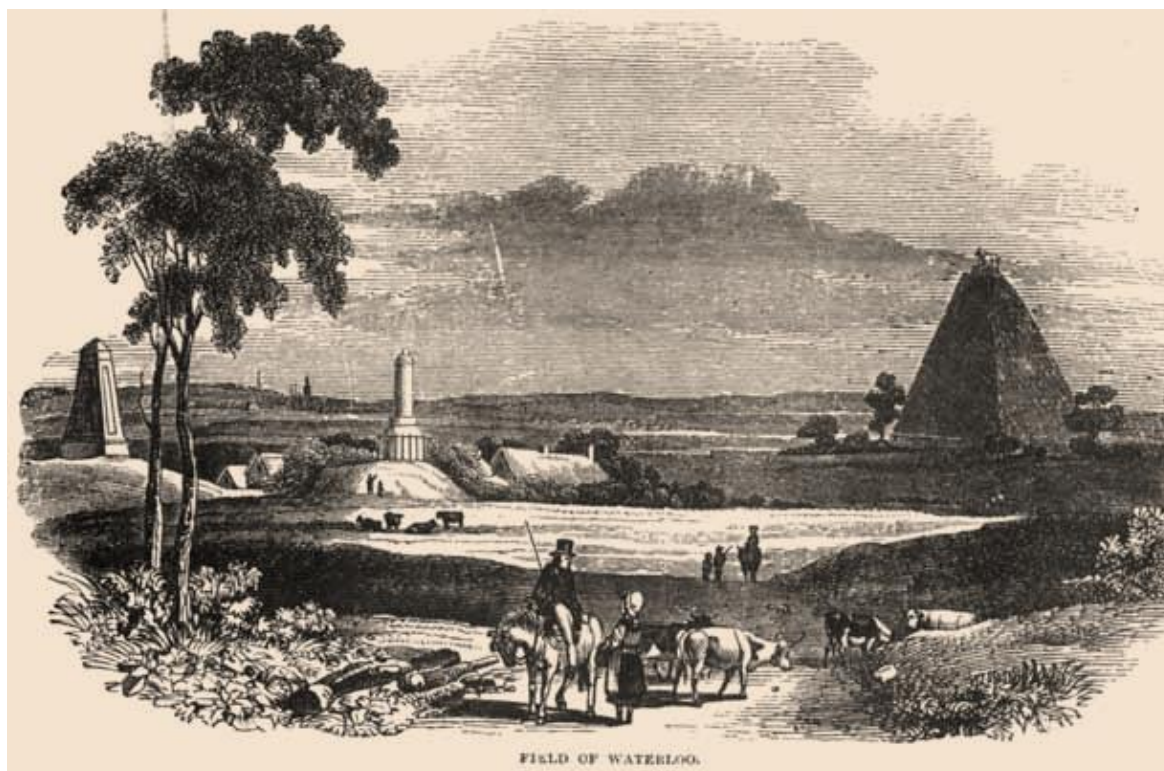

WATERLOODAG

OVER LANDELIJK HERDENKEN, DORPSFEESTEN EN NIEUWE AARDAPPELEN

Napoleon Bonaparte werd op 18 juni 1815 definitief verslagen in de Slag bij Waterloo. Dit gebeurde door een coalitie van enerzijds Britse, Nederlandse en Hannoverse eenheden onder opperbevel van de hertog van Wellington en anderzijds een Pruisisch leger onder opperbevel van maarschalk Gebhard Leberecht von Blücher.

In het Nederlandse leger, dat onder bevel stond van generaal David Hendrik Chassé, vocht ook de zoon van koning Willem I mee. De prins en latere koning Willem II raakte gewond in de strijd.

Herdenkingsmonumenten voor de Slag bij Waterloo, met rechts bovenop de heuvel, de Leeuw van Waterloo

De veldslag had een grote impact op de Nederlanders. Vrijwel iedereen had wel een bekende of familielid die erbij betrokken was geweest. Er vond dan ook vanaf 18 juni 1816 ieder jaar een nationale herdenking plaats van deze Slag bij Waterloo en vanaf raadhuis en kerktoren stak men de driekleur uit en er werden festiviteiten georganiseerd.

In 1826 werd er op bevel van koning Willem I een herdenkingsmonument opgericht op de plaats waar zijn zoon Willem II gewond was geraakt. Het monument, de Leeuw van Waterloo genoemd, is er nog steeds en bestaat uit een reusachtige leeuw op een kunstmatige heuvel van 45 meter hoog.

In Nederland, het noordelijke deel van de Nederlanden leefde de dag minder onder de bevolking dan in België, het zuidelijke deel. De bevrijding van de Fransen was eigenlijk al in 1813 geschied en na de afscheiding van België in 1830 lag ook de plaats van de veldslag niet meer in Nederland. Toch bleef ook hier de herdenking plaats vinden.

Rond 1840 kreeg de 18^e juni de naam van Waterloodag en langzaam werden er toch meer feestelijkheden georganiseerd. Hoogtepunt in de viering was in 1865, toen de 50^e herdenking plaats vond. In de meeste gemeenten van ons land werd deze dag toen luisterrijk gevierd. Een ander hoogtepunt was in 1890, bij de 75^e gedenkdag. Hiervan is het feestprogramma van Koedijk bekend.

HOE VIERDE KOEDIJK WATERLOODAG?

Reeds vroeg in de morgen gingen de oudste schoolleerlingen in optocht naar de kerk, waar door de voorzitter van de feestcommissie een opwekkend woord werd gesproken.

Hierna werden door de leerlingen enige toepasselijke liederen gezongen.

Alle schoolkinderen gingen daarna, voorafgegaan door muziek, in optocht naar de herberg van de wed. Diepsmeer, het Wapen van Koedijk. Zij werden hier feestelijk onthaald.

Van 12 tot 4 en van 6 tot 9 uur hield men volksspelen, zoals mastklimmen (in een staande paal), sprietlopen (over een liggende paal) en tonrijden (staande op een ton). Hier werd door menigeen aan deelgenomen en er was veel publiek.

De heer Jn. Otto gaf tenslotte nog een demonstratie met een aardig opgetuigd driemastertje. Eerst liet hij het bootje varen en daarna liet hij het verbranden. Dit was een prachtig gezicht op het Noord-Hollands Kanaal.

Het feest eindigde die dag met het afsteken van vuurwerk.

Feest in de Kerkelaan

NATIONALE HERDENKINGSDAG WORDT VERGETEN

Daarna werd er echter steeds minder gevierd en een lezer van de Schager Courant verwoordde het in 1903 als volgt:

“Vandaag vóór 88 jaren is Napoleon bij Waterloo door de Nederlanders onder bevel van den Prins van Oranje, geholpen door de Duitschers, totaal verslagen.

Deze gedenkdag werd op school niet éénmaal vergeten in mijn tijd. Steeds placht in de morgenuren de meester 't al bekend verhaal te doen van dezen grooten slag en hoe de Prins gewond werd, de Prins die de eerste der aanvoerders was en aan wien onder andere Wellington eerbiedig hulde kwam brengen. En hoe Blücher te laat kwam voor den slag, maar nog juist bijtijds om de vluchtende Franschen verwoed te achtervolgen.

Het verhaal was altijd éénder en werd altijd even graag genoten.

's Middags gingen we dan naar de orgelbespeling in de kerk, waar de organist een heele rits volksliederen in allerlei toonaarden tokkelde en dan fantasieën daar op en dan ook nog oud-

Feest in Amsterdam

Hollandsche liederen, alles ter eere van den Prins van Oranje, die den Franschen dwingeland bij Waterloo geslagen had.

De derde hulde aan 's Prinsen nagedachtenis brachten wij 's middags thuis. Op den 18den Juni kwamen er vast nieuwe aardappelen op tafel. Dat miste nooit. Wanneer ze er al eens vroeger waren, kwamen ze bij ons toch nooit vóór den 18den. Dat was een soort piëteit van mijn moeder aan de hare, die óók op 18 Juni, den Waterloo-dag, nieuwe aardappels in het dagelijks menu introduceerde.

Het was een aardige dag, de Waterloo-dag toentertijde. Er werd van gemeentewege gevlagd. En ook vele burgers vertoonden hun driekleur.

Dat is nu uit. Men gevoelt niets meer, naar 't schijnt, van de beteekenis van den Waterloodag, of men vindt dat hij in 't verleden voldoende beuifd is. Wij kunnen 't niet helpen, is men dezen tijd geneigd te redeneeren, wat zullen wij er ons dus druk om maken.”

Toch werd de Slag bij Waterloo nog lange tijd herdacht, tot in 1940 toe, toen er in Amsterdam nog een orgelconcert plaatsvond.

Na de Tweede Wereldoorlog was het echte helemaal gedaan met Waterloodag. Toen kwamen de dodenherdenking en Bevrijdingsdag daarvoor in de plaats op 4 en 5 mei.

HERDENKINGSLIED VAN WATERLOO

Te Waterloo

Lied van Frans de Kort, 1866

Bezweken, bezweken
Op 't Waterloosche veld
Is menig Nederlander,
Naast Brit en Pruis een held.
Is menig Nederlander,
Naast Brit en Pruis een held

Gevallen, gevallen,
Het wapen in de hand,
Al strijdend voor de vrijheid
En voor het vaderland.

Gesneuveld, gesneuveld,
Besmeurd met bloed en slijk,
Maar roepende victorie!
Geleund op 's vijands lijk!

Begraven, begraven
Is menig jonge held
En menig grijze krijger
Op 't Waterloosche veld.

Maar plechtig, maar plechtig,
In 't zelfde graf als zij,
Zoo werden diep begraven
Geweld en dwinglandij.

En zouden verrijzen
Geweld en dwinglandij...
Zij worden herbegraven
Desnoods met ons er bij!

1. Be- zwe- ken, be- zwe- ken Op
't Wa-ter- loo- sche veld Is me- nig Ne- der-
lan- der, Naast Brit en Pruis een held. Is
me- nig Ne- der- lan- der, Naast Brit en Pruis een
held.

Cor Visser

Bronnen:

Heldersche en Nieuwedieper Courant, Schager Courant, Leeuwarder Nieuwsblad en Nieuws van de Dag